

ГЕНЕАГОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Святослав Воїнов

●

НОВЕ ПРО РОДИНУ РАЧИНСЬКИХ

Біографії видатних українських композиторів Андрія Андрійовича та Гаврила Андрійовича Рачинських до цього часу ґрунтовно не досліджені і мають чимало “білих плям”. Зокрема, досі невідомі точні дати народження і смерті першого; народження ж його сина Гаврила відносять або до 1777,¹ або до 1778 р.² Тому знахідка будь-якого нового документа має велике значення.

У Державному архіві Чернігівської області (Фонд Губернського предводителя дворянства Новгород-Сіверського намісництва) нами знайдено так званий “Список надворного советника Андрея Рачинского”. Це не що інше, як скорочений послужний, або формулярний список, один екземпляр якого був відправлений в Герольдію для підтвердження дворянства Рачинського. Таку процедуру в той час проходили всі українські дворяни. Список власноручно написаний і підписаний А. А. Рачинським, тому текст його наводимо повністю:

Список надворного советника Андрея Рачинского

Чины, имена и прозвания и где обретаются: Надворный советник Андрей Андреев сын Рачинский Новгород-Северского наместничества верхней расправы 2 департамента председатель.

На ком женат, сколько у кого детей мужеска и женска пола, скольких лет и где обретаются: На дочери бунчукового товарища Ивана Яворскаго Марине, два сына: 1. Иван, лет 18, в регулярной службе Резанскаго карабинернаго полку корнет, находится ныне в армии против турка; 2. Гавриил, лет 9, гвардии Измайловскаго полку сержант, находится в обучении при мне. Дочерей две: Мария - 19, София - 15 лет, при мне в доме обретаются.

Имена селений в том уезде и сколько в том душ: Уезда Новгородскаго село Багриновка, в нем и в м. Новгороде-Северском мужеска пола душ - 42.

Есть ли в других уездах, селениях и какими именами: В других уездах, селениях никаких не имеет.

Надворный советник, Новгородско-Северской верхней Раправы
Председатель - Андрей Рачинский.³

На жаль, документ не датований, але архівна справа під назвою “Списки дворян Новгород-Северского наместничества, представленные в Герольдию” (813 аркушів), в якій він зберігається, обмежена 1787-1788 роками, і тому дату його написання можна віднести або до 1787, або до 1788 року.

У знайденому документі містяться досить цікаві відомості про сім'ю Рачинських. Підтверджується той факт, що Андрій Рачинський одружився з дочкою бунчукового товариша Івана Яворського Мариною, племінницею славнозвісного митрополита Стефана Яворського. Отже, не випадково, що талановитий Гаврило Рачинський пізніше отримав можливість навчатись у Київській духовній академії.

Як свідчить “Список...”, у Андрія Рачинського від Марини було четверо дітей: сини Іван (18 років) та Гаврило (9 років) і доньки Марія (19 років) та Софія (15 років). Іван в той час служив у діючій армії корнетом і, як пише його батько, “находится ныне в армии против турка”. Як відомо, саме в серпні 1787 р. почалася Російсько-турецька війна, та найбільш активні бойові дії відбувалися у жовтні того ж року.⁴ Тож з достатньою впевненістю можна сказати, що “Список...” був складений Рачинським саме в 1787 році, не раніше жовтня. Виходячи з цього, дати народження дітей Рачинського будуть такими: Іван - 1769 (за О. Оглоблиним - 1764 або 1768 р.⁵), Гаврило - 1778 (найближча до офіційної дати, підтверджується О. Оглоблиним), Марія - 1768 та Софія - 1772 р. Важливо й те, що 1778 рік, як дата народження Гаврила Рачинського, підтверджується також Г. Милорадовичем,⁶ який користувався виключно оригіналами архівних документів, і тому його працю можна сприймати з більшою довірою, ніж інші джерела. Таким чином 1778 рік є найбільш вірогідною датою народження видатного композитора Г. А. Рачинського.

Що стосується його брата Івана, то останній, за даними О. Оглоблина, у 1790 р. був вже поручником Рязанського карабінерного полку, а пізніше - провіантмейстером. У 1805 році відставний провіантмейстер Іван Рачинський жив у Новгороді-Сіверському і 23 червня разом з іншими був присутній на публічних іспитах у міській гімназії.⁷ Про його сім'ю нічого не відомо, а сам він помер, мабуть, раніше 1836 року, бо серед дворян і чиновників, які жили того року в Новгороді-Сіверському та його повіті, він вже не згадується.

Відомо, що сам Гаврило Рачинський ще в дитинстві, як це водилося, був записаний на військову службу, сержантом Ізмайловського полку (це підтверджується і “Списком...”). Та пов'язавши свою долю з музичною творчістю і уславивши своє ім'я далеко за межами Росії, він так і не отримав для себе будь-яких чинів та матеріальних вигод. Про це яскраво свідчить “Список дворян и чиновников, живущих в Черниговской губернии в г. Новгороде-Северске и уезде его, или только имеющим здесь недвижимую собственность с означением принадлежащих им крестьян”, складений у вересні 1836 року. У ньому знаходимо цікавий запис про видатного композитора:

“Рачинський Гавриил Андреевич, чиновник 14-го класса; число всех лиц в семействе: муж/чин/ - 4, жен/щин/ - 3; За ним крестьян мужского пола в уезде - 11”.⁸

Нагадаємо, що згідно з “Табелем про ранги” 14-й клас був найнижчим. Як бачимо, небагато було у композитора і власних селян. Останній знайдений запис характеризує і склад його сім'ї. За даними О. Оглоблина Гаврило Рачинський мав трьох синів, імена двох з них відомі - Микола (народився у 1817 р.) та Ілля (народився у 1823 р.). У той час, як Гаврило Андрійович

гастролював по Росії, його сім'я, мабуть-таки, жила у Новгороді-Сіверському. Так, на урочистому акті 26 червня 1834 р. в Новгород-Сіверській гімназії син композитора Микола, учень 4-го класу, був нагороджений похвальним свідоцтвом.⁹ Пізніше він закінчив університет і став лікарем, а на початку 1850-х рр. мав чин титулярного радника.¹⁰

Для родини Рачинських були характерні міцні, українські культурні традиції. Саме один з синів Г. А. Рачинського, студент Московського університету, у 1840-х рр. склав ще одну українську "Енеїду".¹¹

Отже, знайдені документи збагачують існуючий біографічний матеріал про славнозвісну родину видатних українських музикантів і композиторів Рачинських.

Джерела та література:

- 1 Китченко Ф. Гавриил Андреевич Рачинский, знаменитый скрипач: Биографический очерк // Черниг. губернские ведомости. - 1849. - №47. - Часть неофиц.; Українська радянська енциклопедія. - К., 1963.-Т. 12.-С. 148.
- 2 Оглоблин О. Андрій Рачинський // Оглоблин О. Люди старої України. - Мюнхен. 1959. - С. 211.
- 3 Державний архів Чернігівської області (ДАЧО). -Ф. 86. - Оп. 1. -Спр. 1. - Арк. 361,374.
- 4 Советская военная энциклопедия. - М., 1979.-Т. 7.-С. 191.
- 5 Оглоблин О. Вказана праця. -С. 211.
- 6 Милорадович Г. А. Родословная книга Черниговского дворянства. -СПБ., 1901. - Т. I. - Ч. 2. -С. 461.
- 7 ДАЧО - Ф. 229. - Оп. 1. - Спр. 1. - Арк. 50.
- 8 ДАЧО.-Ф 128.-Оп. 1. - Спр. 3840. - Арк. 116.
- 9 Историческая записка о Новгород-Северской гимназии/Сост. И. Панаженко. - К., 1889. -С. 82.
- 10 Милорадович Г. А. Вказана праця. -С. 461.
- 11 Оглоблин О. Вказана праця. - С. 211-212.

